

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

Факультет № 6

Кафедра кримінального процесу, криміналістики та експертології

ЛЕКЦІЯ

**з навчальної дисципліни «Сучасні доктрини теорії оперативно-розшукової
діяльності» вибіркового компонент**

освітньої програми третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти

081 «Право»

за темою – Генезис правових засад оперативно-розшукової діяльності

Харків 2023

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол № 9 від 30.10.2023 р.

СХВАЛЕНО

Вченою радою факультету № 6
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол № 9 від 18.10. 2023 р.

ПОГОДЖЕНО

Секцією науково-методичної ради
ХНУВС з юридичних дисциплін
Протокол № 9 від 29.10.2023 р.

Розглянуто на засіданні кафедри кримінального процесу, криміналістики та експертології факультету № 6 ХНУВС (протокол від 16.10.2023 № 9)

Розробник:

1. Професор кафедри кримінального процесу, криміналістики та експертології факультету № 6 ХНУВС, доктор юридичних наук, професор Пчолкін В.Д.

Рецензенти:

1. Професор кафедри криміналістики, судової експертології та медичної підготовки факультету № 1 Харківського національного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор Степанюк Р.Л.

2. Доцент кафедри криміналістики Національного юридичного університету ім. Ярослава Мудрого кандидат юридичних наук, доцент Мусієнко О.Л.

План.

1. **Правові засади оперативно-розшукової діяльності.**
2. **Законодавчий рівень правового регулювання оперативно-розшукової діяльності**
3. **Підзаконні нормативно-правові акти України.**

ЛІТЕРАТУРА:

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Про захист прав людини і основоположних свобод: Конвенція Ради Європи від 4 листопада 1950 р. (в ред. від 1 червня 2010 р.) (Зі змінами та доповненнями, внесеними Протоколом № 11 від 11 трав. 1994 р., Протоколом № 14 від 13 трав. 2004 р.): URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_004.
3. Про Національну поліцію: Закон України від 2 лип. 2015 р. № 580- VIII: URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.
4. Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність» // Відомості Верховної Ради України, 1992, N 22, ст.303 : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12/ed20130811#Text>
5. Кримінальний кодекс України // Відомості Верховної Ради України, 2001, № 25-26, ст.131 : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
6. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 р.// Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2013, № 9-10, № 11-12, № 13, ст.88 : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>
7. Про прокуратуру : Закон України від 14 жовт. 2014 р. № 1697-18. База даних «Законодавство України». Верховна Рада України : [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18>
8. Закон України «Про Державну прикордонну службу України» прийнятий 3 квітня 2003 року N 661-IV
9. Закон України «Про службу безпеки України» прийнятий 25 березня 1992 року N 2229-XII // Відомості Верховної Ради України, 1992, №27, ст.382.
10. Закон України „Про державну таємницю” прийнятий 21 січня 1994 року N 3855-XII
11. Закон України «Про розвідку» прийнятий 17 вересня 2020 р. N 912-IX // Відомості Верховної Ради України. 2020.
12. Закон України "Про контррозвідувальну діяльність" прийнятий 26.12.2002 року N 374-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 374. – Ст. 482.
13. Закон України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів» від 23 грудня 1993 р. № 3781-XII [Електронний ресурс]: Офіційний

- веб-портал Верховної Ради України. – Реж. доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3781-12>
14. Закон України «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві» від 23 грудня 1993 р. № 3782-ХІІ [Електронний ресурс]: Офіційний веб-портал Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3782-12>
  15. Закон України «Про судову експертизу» // Відомості Верховної Ради України, 1994, N 28, ст.232 : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12#Text>
  16. Закон України «Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори» // Відомості Верховної Ради України, 1995, N 10, ст.60: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/60/95-%D0%B2%D1%80#Text>
  17. Про затвердження переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів// Постанова Кабінету Міністрів України від 6 травня 2000 р. №770 : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/770-2000-%D0%BF#Text>
  18. Інструкція про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні, затверджена Наказом Генеральної прокуратури України, Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України, Адміністрації Державної прикордонної служби України, Міністерства фінансів України, Міністерства юстиції України 16.11.2012 № 14/1042/516/1199/936/1687/5
  19. Бандурка О.М. Теорія і практика оперативно-розшукової діяльності: монографія / О.М. Бандурка О.М.– Харків : Золота миля. 2012. – 620 с.
  20. Пчолкін В. Д. Розвиток теорії оперативно-розшукової діяльності за роки незалежності в Україні. Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. Спец випуск, Незалежній Україні 20 років. № 2 (53). 2011. С. 113–121
  21. Оперативно-розшукова діяльність: Навч. посіб. / С.М. Моїсєєв, О.М. Джужа, Д.Й. Никифорчук та ін.. / За ред.. проф.. О.М. Джужи. К. : Правова єдність, 2009. 310с.

Інформаційні ресурси

- – Національна парламентська бібліотека України.
- офіційний веб-сайт Генеральної прокуратури України.
- <http://www.minjust.gov.ua> – Офіційний веб-сайт Міністерства юстиції України.
- <http://www.mvs.gov.ua>– офіційний веб-сайт Міністерства внутрішніх справ України.
- <http://www.nbuv.gov.ua>– Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського.
- <http://www.police.ua> – Форум працівників МВС України.
- <http://www.portal.rada.gov.ua>– офіційний веб-сайт Верховної Ради України.
- – єдиний реєстр судових рішень в Україні.
- <http://www.scourt.gov.ua>– офіційний веб-сайт Верховного Суду України.

В С Т У П

Під правовим регулюванням в теорії права розуміється специфічна діяльність держави, її органів і посадових осіб по упорядкуванню суспільних відносин шляхом встановлення правових норм і прийняття в необхідних випадках індивідуально-регламентуючих рішень у відповідності з цими нормами по юридично-значимим питанням, які виникають у процесі таких відносин. Правове регулювання носить функціональний, управлінський характер.

Правова основа оперативно-розшукової діяльності в Україні складається із сукупності правових актів, які проголошують правові норми, що регламентують групи однорідних суспільних відносин між державою і особою в процесі діяльності по забезпеченню безпеки людини і суспільства, шляхом застосування спеціальних методів, сил і засобів, і виконання оперативно-розшукових дій, якщо іншими заходами неможливо попередити чи усунути загрозу життєво важливим інтересам людини і суспільства.

В такій діяльності через застосування правових норм регламентуються відносини між державою чи її представниками, та особами (перш за все, особами які посягають на об'єкти, які охороняються кримінальним законодавством), і в зв'язку з необхідністю захисту життєво-важливих інтересів особистості, суспільства і держави від злочинних посягань.

1. Правові засади оперативно-розшукової діяльності.

Правову основу оперативно-розшукової діяльності становлять Конституція України, Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність», Кримінальний кодекс України, Кримінально-процесуальний кодекс України, Кримінально-виконавчий кодекс України, закони України «Про прокуратуру», «Про Національну поліцію», «Про Службу безпеки України», «Про розвідувальні органи України», «Про Службу зовнішньої розвідки України», «Про Державну прикордонну службу України», «Про Державну податкову службу в Україні», «Про державну охорону органів державної влади України та посадових осіб», «Про Державну кримінально- виконавчу службу України», «Про судоустрій та статус суддів», «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю», «Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та зловживанню ними», «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві». «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів». «Про засади запобігання протидії корупції», інші законодавчі акти та міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Нормативно-правові акти, які регламентують оперативно-розшукову діяльність, можна поділити на **три групи**:

- а) Конституція України і відповідні закони України;

- б) нормативно-правові акти міністерств і відомств та судових органів;
- в) міжнародно-правові акти, учасником яких є Україна.

Конституція України - основна правова база оперативно-розшукової діяльності. Конституція має найвищу юридичну силу, це закон прямої дії, який застосовується на всій території України. Всі інші закони і відомчі акти повинні відповідати нормам Конституції, а в разі протиріччя їй вони вважаються не дійсними. Пряма дія конституційних норм має безпосереднє відношення до здійснення оперативно-розшукової діяльності.

В ст. 1 Конституції України проголошується, що Україна є незалежна, суверенна, демократична, соціальна і правова держава. Саме в такій державі права і свободи людини і громадянина мають бути пріоритетними і всебічно захищеними. ***Розділ 2 Конституції України проголошує основні права і свободи людини і громадянина, які визначають основу правового статусу громадянина України. Конституція надає особам право на власність, вибір професії і роду занять, право в'їзду і виїзду з України, таємницю листування, телефонних розмов, поштової, телеграфної та іншої кореспонденції, недоторканність житла, особистості, права пересування і вибору місця проживання та інші права і свободи. Обмеження таких прав можливе тільки на підставі судового рішення.*** Саме про таке можливе обмеження прав громадянина говориться в законодавстві про оперативно-розшукову діяльність. Права і свободи людини і громадянина можуть бути обмежені відповідно до закону тільки в тій мірі, в якій це необхідно для захисту основ конституційного ладу, державного устрою, моралі, здоров'я, прав і законних інтересів других осіб, забезпечення оборони і безпеки держави. Разом з тим, кожному громадянину, права і свободи якого обмежуються на підставі закону, Конституція гарантує судовий захист і не допускає фізичного і морального приниження честі, гідності та недоторканності особи.

Для правового регулювання оперативно-розшукової діяльності особливе значення мають ті конституційні положення, якими вирішуються питання загальної структури відповідних органів, основи їх взаємовідносин, порядок їх утворення, а також поставлені основні завдання, які вони мають виконувати. В цих розділах Конституції сформульовані принципи побудови правоохоронних органів і відправлення правосуддя в державі. Так, Конституція України встановлює, що численність і структура військових та воєнізованих формувань (якими є і підрозділи Міністерства внутрішніх справ, Служби безпеки України, Прикордонні війська та інші), та їх функції визначаються тільки Верховною Радою України через прийняття законів.

Приписи Конституції України - юридична база для розробки і прийняття всіх інших законодавчих актів, в т.ч. актів з питань організації і діяльності судових і правоохоронних органів та їх компетенції в сфері оперативно-розшукової діяльності. Конституція України закріпила положення про розподіл державної влади в Україні на законодавчу, виконавчу і судову.

2. Оперативно-розшукове законодавство України — правова основа оперативно-розшукової діяльності

Правову основу діяльності оперативних підрозділів складає оперативно-розшукове законодавство України. На відміну від кримінально-процесуального, воно постало порівняно нещодавно, у 1992 р., з прийняттям Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність». До цього, у радянський період, цей напрямок діяльності регулювався значною кількістю відомчих інструкцій і настанов, прихованих густою завісою державної таємниці.

Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність» надав цій діяльності легітимного характеру, створив для її застосування міцну правову основу. Закон регулює суспільні відносини у сфері оперативно-розшукової діяльності щодо виявлення та розкриття злочинів. Він розкриває співвідношення між оперативно-розшуковою та кримінально-процесуальною функціями боротьби зі злочинністю.

Принципове значення для діяльності оперативних підрозділів ОВС з виявлення та розкриття злочинів мають встановлені цим законом права підрозділів, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність. Саме Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність» вперше на законодавчому рівні надав право оперативним підрозділам правоохоронних органів, з метою виявлення та розкриття злочинів встановлювати конфіденційне співробітництво з особами на засадах добровільності, мати негласних штатних працівників, здійснювати проникнення у злочинну групу негласного працівника підрозділу або особи, яка співробітничала з останнім. Таким чином, законодавчо закріплено застосування агентурного методу, який є стрижнем оперативно-розшукової діяльності оперативним підрозділам правоохоронних органів у розкритті злочинів.

Значення Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» як важливої складової частини правової основи діяльності по боротьбі зі злочинністю полягає також і в тому, що його норми встановлюють: гарантії законності при здійсненні цієї діяльності; соціальний та правовий захист оперативних працівників та осіб, які залучаються для виконання завдань з виявлення та розкриття злочинів; обов'язок державних органів сприяти оперативним підрозділам правоохоронних органів у вирішенні цих завдань.

Суттєвою ознакою правоохоронної діяльності являється те, що застосовувані в процесі її здійснення юридичні заходи повинні неухильно відповідати закону або іншим правовим актам, прийнятим на основі закону. Тільки на їх основі допускається застосування конкретних заходів впливу і чітко визначається їх міра та зміст. Орган, який звертається до таких заходів зобов'язаний пунктуально виконувати вимоги відповідних нормативних актів. Так, згідно ст. 191 КПК України затримана на підставі ухвали слідчого судді, суду особа, не пізніше тридцяти шести годин з моменту затримання повинна бути звільнена або доставлена до слідчого судді, суду, який постановив ухвалу на дозвіл.

Правову основу оперативно-розшукової діяльності складають не тільки перелічені закони, а й такі, як Кримінальний процесуальний кодекс, Кримінальний кодекс, «Закон про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю». Закон України «Про інформацію». Закон України «Про державну таємницю». Закон України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів», «Про статус суддів України» і ряд інших. Кожний з цих законів регламентує певні групи спеціальних відносин, які виникають в процесі оперативно-розшукової діяльності і у зв'язку з нею.

Правовою основою діяльності підрозділів Національної поліції є також ті **норми Кримінального кодексу України**, які встановлюють підстави кримінальної відповідальності, поняття злочину, відповідальність за підготовку, замах на злочин, визначають конкретні склади злочинів та ін. Ці норми зобов'язують працівників поліції здійснювати оперативний пошук осіб, стосовно яких за протиправні дії, підготовку або замах на їх учинення, можуть бути застосовані заходи кримінально-правового характеру.

Важливою складовою правової основи розслідування злочинів є **кримінальне процесуальне законодавство**, яке в останні роки зазнало суттєвих змін, що були спрямовані на реалізацію вимог Конституції України, Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, інших міжнародно-правових стандартів. **Кримінальний процесуальний кодекс** України містить, зокрема, положення, про негласні слідчі (розшукові) дії та підстави проведення негласних слідчих (розшукових) дій з метою виявлення злочинів і осіб їх вчинивши. регламентується також робота по розшуку осіб, які вчинили злочини і ухиляються від слідства і суду.

Закон України «Про Національну поліцію» визначає правові засади організації та діяльності Національної поліції України, статус поліцейських, а також порядок проходження служби в Національній поліції України¹. Основні завдання та повноваження поліції викладені у розділі 4 Закону, ст. 23, серед яких: запобігання вчиненню правопорушень; виявлення причин та умов, що сприяють вчиненню кримінальних та адміністративних правопорушень, вжиття заходів для їх усунення; виявлення кримінальних і адміністративних правопорушень та їх припинення; своєчасне реагування на заяви та повідомлення про кримінальні правопорушення або події; досудове розслідування кримінальних правопорушень у межах визначеної підслідності; розшук осіб, які переховуються від органів досудового розслідування, слідчого судді, суду, ухиляються від виконання кримінального покарання, зникли безвісти, та інших осіб у випадках, визначених законом; забезпечення безпеки взятих під захист осіб на підставах та в порядку, визначених законом; здійснення оперативно-розшукової діяльності відповідно до закону та інші.

В Законі України «Про прокуратуру» велика увага приділяється організації нагляду за додержанням законів органами, що провадять оперативно-

¹ Про Національну поліцію : Закон України від 02 липня 2015 р. № 580-VIII. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.

розшукову діяльність, дізнання, досудове слідство, користуючись при цьому правами і виконуючи обов'язки, передбачені Законом України «Про оперативно-розшукову діяльність» та Кримінальним процесуальним кодексом України. Письмові вказівки прокурора органам, що провадять оперативно-розшукову діяльність, дізнання та досудове слідство, надані в межах повноважень, є обов'язковими для цих органів і підлягають негайному виконанню (ст. 25)

Закон України «Про державну таємницю» вказує, що державна таємниця - вид таємної інформації, яка охоплює відомості в сфері оборони, економіки, державної безпеки і охорони правопорядку, розголошення яких може причинити ущерб життєво-важливим інтересам України, а також визначає, що до державної таємниці можуть бути віднесені результати розвідувальної, контррозвідувальної і оперативно-розшукової діяльності, відомості про осіб, які співробітничать або співпрацювали на конфіденційній основі з органами, здійснюючими таку діяльність, про порядок організації і здійснення охорони вищих законодавчих і виконавчих органів влади, вищих посадових осіб держави, про систему урядового і спеціального зв'язку.

В законах України «Про інформацію» та «Про звернення громадян» викладені пояснення про інформацію стосовно громадян, порядок доступу громадян і організацій до інформації про них, захист інформації і захист права громадян на доступ до інформації, порядок обов'язкового розгляду звернень громадян, реагування та відповіді на них.

Закон України «Про захист персональних даних» регулює відносини, пов'язані із змістом персональних даних під час їх обробки. Законом забороняється обробка персональних даних про расове або етнічне походження, політичні, релігійні або світоглядні переконання, членство в політичних партіях та професійних спілках, а також даних, що стосуються здоров'я чи статевого життя, але положення вказаної норми не застосовуються якщо обробка персональних даних стосується обвинувачень у вчиненні злочинів, вироків суду, здійснення державними органом повноважень, визначених законом, щодо виконання завдань оперативно-розшукової чи контррозвідувальної діяльності, боротьби з тероризмом. Стаття 25 Закону України «Про захист персональних даних» встановлює обмеження дії окремих статей цього закону лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини.

В ст. 5 Закону України «**Про заходи запобігання і протидії корупції**» визначені спеціально уповноважені суб'єкти, які безпосередньо здійснюють в межах своєї компетенції заходи щодо виявлення, припинення та розслідування корупційних правопорушень.

Спеціально уповноваженими суб'єктами у сфері протидії корупції є органи прокуратури, спеціальні підрозділи по боротьбі з організованою злочинністю Міністерства внутрішніх справ України, податкової поліції, по боротьбі з корупцією та організованою злочинністю Служби безпеки України, Військової служби правопорядку у Збройних Силах України, якщо інше не передбачене законом. Вказані суб'єкти протидії корупції або безпосередньо

здійснюють оперативно-розшукову діяльність або можуть користуватися результатами оперативно-розшукових заходів отриманих від органів уповноважених на їх здійснення.

Специфічними видами оперативно-розшукової діяльності є розвідувальна та контр розвідувальна діяльність.

Правові основи організації і діяльності державних органів, які здійснюють розвідувальну діяльність з метою захисту національних інтересів України від зовнішніх загроз, порядок контролю і нагляду за їх діяльністю, правовий статус співробітників цих органів, їх соціальні гарантії встановлені Конституцією України, Законом України «Про розвідувальні органи», іншими законами України та прийнятими відповідно до них нормативно-правовими актами.

Закон України «Про контррозвідувальну діяльність» визначає як спеціальний вид діяльності у сфері забезпечення державної безпеки, яка здійснюється з використанням системи контррозвідувальних, пошукових, режимних, адміністративно-правових заходів, спрямованих на попередження, своєчасне виявлення і запобігання зовнішнім та внутрішнім загрозам безпеці України, розвідувальним, терористичним та іншим протиправним посяганням спеціальних служб іноземних держав, а також організацій, окремих груп та осіб на інтереси України. Кожний громадянин України має право на інформацію, в тому числі і відносно себе. Закон України «Про доступ до публічної інформації» визначає порядок та забезпечення права кожного на доступ до інформації, що знаходиться у володінні суб'єктів владних повноважень, інших розпорядників публічної інформації, визначених цим законом та інформації, що становить суспільний інтерес. Закон не поширюється на відносини щодо отримання інформації суб'єктами владних повноважень при здійсненні ними своїх функцій, а також на відносини у сфері звернень громадян, які регулюються спеціальним законом.

3. Підзаконні нормативно-правові акти України.

Крім законів, правове регулювання оперативно-розшукової діяльності здійснюється також указами Президента України, постановами і розпорядженнями Кабінету Міністрів України, нормативними актами відомств, здійснюючих оперативно-розшукову діяльність чи її контролюючих.

Укази та розпорядження Президента України стосуються як призначення вищих посадових осіб, уповноважених на управління оперативно-розшуковою діяльністю, так і організації діяльності відповідних державних органів та вирішення питань, що не знайшли законодавчого врегулювання. Президент України призначає керівників Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України, Державної податкової служби України, Державної прикордонної служби України, Державної пенітенціарної служби України, керівників розвідувальних і контр розвідувальних відомств. Президент

України визначає і основні напрямки їх діяльності, затверджуючи положення про міністерства і відомства.

Президент України має право видавати укази з питань охорони правопорядку, боротьби зі злочинністю, діяльності правоохоронних органів. Так, Президент України 30.12.94 р. видав Указ «Про заходи по удосконаленню діяльності Координаційного Комітету по боротьбі з корупцією і організованою злочинністю»;

Указами Президента України можуть регулюватися окремі напрямки діяльності суб'єктів оперативно-розшукової діяльності, зокрема в сфері профілактики злочинності, забезпечення особистої безпеки громадян, боротьби з корупцією, реформування правоохоронних органів та удосконалення їх діяльності. Такими є: Указ Президента України «Про систему заходів щодо усунення причин та умов, які сприяють злочинним проявам і корупції», Указ Президента України «Про додаткові заходи щодо запобігання зникненню людей, удосконалення взаємодії правоохоронних та інших органів виконавчої влади в їх розшуку», Указ Президента України «Про заходи щодо забезпечення особистої безпеки громадян та протидії злочинності».

Президент України, згідно конституційних повноважень, видає розпорядження, в т.ч. з питань правоохоронної та оперативно-розшукової діяльності. Так, розпорядженням Президента України затверджено Положення про Міністерство внутрішніх справ України, розпорядженням Президента України затверджено Положення про Міністерство юстиції України.

Акти (постанови) Верховної Ради України приймаються переважно в політичних цілях стосовно певної сукупності соціальних явищ, проблем, загальносуспільних питань, діяльності державних органів, напрямів їх функціонування і форм удосконалення, наприклад, Постанова Верховної Ради України «Про стан боротьби з організованою злочинністю» та ін.

Вищим органом виконавчої влади є **Кабінет Міністрів України**, в компетенції якого приймати нормативні акти щодо реалізації політики держави в правоохоронній сфері, зокрема, стосовно забезпечення і організації виконання законодавства, регламентуючого оперативно-розшукову діяльність. Кабінет Міністрів України приймає постанови і видне розпорядження, які є обов'язковими до виконання всіма кому вони адресовані.

Велике значення в правильному застосуванні законів правоохоронними органами в діяльності по боротьбі зі злочинністю мають **керівні роз'яснення, які даються Пленумом Верховного Суду**. Такі роз'яснення оформляються у вигляді постанов і містять, як правило, приписи з питань належного застосування законодавства, в тому числі і того, що регламентує організацію для всіх органів і посадових осіб, які застосовують закон, по якому дане роз'яснення.

Генеральний прокурор України видає накази, вказівки і приписи, обов'язкові для виконання всіма органами прокуратури. Так, наприклад, з метою забезпечення належної організації діяльності органів прокуратури з питань

захисту інтересів дітей та протидії насильству Офіс Генерального Прокурора видав наказ від 04.11.2020 № 509 «Про особливості виконання функцій прокуратури з питань захисту інтересів дітей та протидії насильству».

Наказом Офісу Генерального прокурора від 30.06.2020 № 298 затверджено Положення про Єдиний реєстр досудових розслідувань, порядок його формування та ведення, яким зазначено, що цей Реєстр утворений та ведеться відповідно до вимог КПК України з метою забезпечення: реєстрації кримінальних правопорушень (проваджень) та обліку прийнятих під час досудового розслідування рішень, осіб, які їх учинили, та результатів судового провадження; оперативного контролю за додержанням законів під час проведення досудового розслідування; аналізу стану та структури кримінальних правопорушень, вчинених у державі; інформаційно-аналітичного забезпечення правоохоронних органів.

Прокуратурою України спільно з МВС, СБУ і Держкомкордоном та Мінюстом розроблена інструкція про порядок зносин з закордонними правоохоронними органами, направлення до них службових звернень та виконання їх доручень; інша спільна інструкція передбачає взаємодію правоохоронних органів України при організації затримання та видачі іноземних громадян, які вчинили злочини за кордоном та передачі українським органам правопорядку тих, які вчинили злочини в Україні.

Компетенцію МВС України як центрального органу державної виконавчої влади визначено в Положенні про Міністерство внутрішніх справ України. Цим Положенням передбачено видання актів управління з питань діяльності органів внутрішніх справ, в тому числі і оперативно-розшукової діяльності. Зокрема, п. 7 Положення передбачає, що МВС у межах своїх повноважень видає накази, організує і контролює їх виконання.

Під нормативними актами відомства, здійснюючого оперативно-розшукову діяльність розуміються такі юридичні акти підзаконного адміністративного нормотворення у вигляді правових актів управління, якими деталізуються норми закону та регламентуються суспільні відносини, що виникають в оперативно-розшуковій діяльності.

У разі потреби МВС України видає разом з іншими центральними органами державної виконавчої влади **спільні акти**. Так, МВС разом зі Службою безпеки видало ряд спільних наказів про боротьбу з наркоманією, тероризмом, контрабандою і бандитизмом, разом з Державним комітетом по охороні кордонів - спільний наказ про боротьбу з незаконною міграцією.

У спільній інструкції МВС, СБУ, Держкомкордону, Держмит-служби, Міноборони та Мінюста України про взаємодію правоохоронних та інших державних органів України у боротьбі із злочинністю, передбачається:

– взаємне інформування правоохоронними органами один одного про виявлені ними в процесі здійснення своїх функцій причини та умов, що сприяють злочинам та іншим правопорушенням, безпосередня боротьба з якими віднесена до компетенції іншого правоохоронного органу;

- погоджене визначення переліку інформації, оперативний облік якої та використання може сприяти своєчасному вжиттю заходів щодо запобігання злочинам, нормативне закріплення і порядок обліку такої інформації;
- забезпечення введення ступенів готовності у міськрайліноорганах;
- поміщення (звільнення) до ізоляторів тимчасового утримання, що не мають самостійних чергових частин, затриманих і взятих під варту осіб, забезпечення порядку їх конвоювання;
- виконання довідкової роботи при зверненні посадових осіб і громадян з питань роботи міськрайлінорганів та їх служб;
- контроль за станом охорони міськрайлінорганів та їх служб;
- забезпечення збереження службової документації, зброї, спеціальних засобів, засобів захисту, зв'язку, оперативної та криміналістичної техніки, іншого майна, закріпленого за черговою частиною;
- здійснення контролю за додержанням правил пожежної безпеки та санітарних правил в адміністративних будинках міськрайлінорганів та прилеглих до них територій.

Відповідно до цих завдань формуються обов'язки добових нарядів та чергових частин.

Накази, вказівки і інструкції Міністерства внутрішніх справ України містять приписи стосовно діяльності як центрального апарату, так і територіальних органів внутрішніх справ. Детальне правове регулювання в органах МВС роботи оперативних підрозділів поліції є важливим засобом повного і правильного проведення в життя законів та підзаконних актів з питань боротьби зі злочинністю, охорони громадського порядку. Це забезпечує єдиний порядок і погодженість дій всіх підрозділів поліції, визначає конкретні шляхи подальшого вдосконалення роботи поліції із забезпечення правопорядку та безпеки громадян.